

Datum
2019-05-31
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2019-6225

Yttrande

Till
Tekniska nämnden

Remiss angående Program för att motverka hemlöshet TN-2019-253

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Tekniska nämnden har berett arbetsmarknads- och socialnämnden tillfälle att yttra sig över förslag till program för att motverka hemlöshet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att flera delar av programmet och handlingsplanen är bra och att det är positivt att hemlöshetsfrågan betraktas som en hållbarhetsfråga som staden har ett gemensamt ansvar för. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att förslaget att kommunfullmäktige enbart ska besluta om programmet och respektive nämnd om handlingsplanen riskerar att skapa en otydlig styrning. Det behöver tydligt framgå för vilken period som programmet och handlingsplanen ska gälla och när revidering ska ske.

Yttrande

Tekniska nämnden har berett arbetsmarknads- och socialnämnden tillfälle att yttra sig över förslag till program för att motverka hemlöshet.

Att ha tillgång till en bostad är en viktig hållbarhetsfråga för Malmö. Den ökande hemlösheten är en tydlig indikation på att en växande del av Malmös befolkning har svårt att efterfråga en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Att ha tillgång till en bostad är ett grundläggande behov. Det har betydelse för såväl den fysiska som psykiska hälsan och påverkar också möjligheterna att kunna arbeta och studera och i övrigt ha ett socialt liv. Det kan antas att bostad och tillgång till ett tryggt hem har större betydelse för barn än för vuxna. Trygghet och kontinuitet är av grundläggande betydelse för barns utveckling och det är därför särskilt allvarligt om barn drabbas av hemlöshet.

Enligt den senaste hemlöshetskartläggningen från oktober 2018 var 68 procent hemlösa på grund av strukturella orsaker. Det vill säga deras hemlöshet kan i huvudsak förklaras av

bostadsbrist och att de inte har ekonomiska förutsättningar att konkurrera på bostadsmarknaden. Det understryker vikten av att i första hand hantera hemlösheten som en fråga för stadens bostadsförsörjning och inte som en fråga som ska hanteras som biståndsärenden inom stadens socialtjänst. För att kunna minska och motverka hemlöshet behöver alla nämnder och kommunala bolag samarbeta. Det är också något som revisorskollegiet lyft fram i sin granskning av stadens hemlöshetsarbete¹.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer i revisorskollegiets bedömning vid sin granskning, att kommunstyrelsen behöver se över berörda nämnders reglemente vad gäller ansvarsfördelningen inom hemlöshetsområdet. Eftersom hemlöshet är nära förknippad med läget på bostadsmarknaden behöver det tydligare framgå av nämndernas reglemente att stadens arbete med bostadsförsörjning är grundläggande för en bostadsmarknad som kan möta alla Malmöbornas behov av en bostad. Om handlingsplanen beslutas behöver Boplats Syds ägardirektiv ses över.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att det är bra om nämnderna har gemensamma mål för arbetet med hemlöshet samt att det är positivt att både program och handlingsplan tydligt lyfter fram det gemensamma ansvaret i staden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att förslaget att kommunfullmäktige enbart ska besluta om programmet och respektive nämnd om handlingsplanen riskerar att skapa en otydlig styrning. Kommunfullmäktige kan därför behöva anta både program och handlingsplan. Den del av programmet som handlar om Malmö stads organisation, hemlösheten i Malmö, nationell påverkan och utblick i Europa kan med fördel läggas som bilaga till program och handlingsplan.

Det behöver tydligt framgå för vilken period som programmet och handlingsplanen ska gälla och när revidering ska ske.

Arbetsmarknads- och socialnämnden kommenterar nedan programmets principer, övergripande mål/strategier samt handlingsplan med aktiviteter.

Vägledandet principer för stadens hemlöshetsarbete

Hemlöshet är en del av en större problematik och en hållbarhetsfråga för staden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden instämmer helt i att hemlöshet, trångboddhet, en växande svart bostadsmarknad och segregering är en konsekvens av bostadsbristen för betalningssvaga grupper och att bostadsfrågan behöver lyftas fram som en hållbarhetsfråga för hela staden.

Stor "return on investment" för tidiga insatser.

Tidiga insatser, som förhindrar att människor hamnar i hemlöshet, är kostnadseffektiva

¹ [Revisorskollegiet Granskningsrapport hemlöshet \(Malmö stad\)](#)

samtidigt som mänskligt lidande besparas.

Barnperspektivet.

Vid den senaste hemlöshetskartläggningen befann sig 509 barnfamiljer med 1 347 barn i hemlöshet. Utöver ett tydligt barnperspektiv i handläggning av hemlösa barnfamiljer inom arbetsmarknads- och socialnämnden är det angeläget att hela staden ser frågan om hemlöshet bland barnfamiljer som en barnrättsfråga där staden som helhet behöver ta ett större ansvar. Barnrättsperspektivet behöver tydligare framgå i program och handlingsplan.

Kunskapsallianser.

Det är angeläget att staden söker samarbete med andra aktörer såsom ideella organisationer, näringslivet och akademien.

Övergripande mål inom strategiska områden

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att de övergripande målen väl anger vad staden ska eftersträva på lång och kort sikt.

Handlingsplan för att motverka hemlöshet

Minska antalet hushåll som hamnar i hemlöshet

Forum/kunskapsallians för att motverka hemlöshet

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att förslaget är bra men att även kommunstyrelsens förvaltning bör ingå i samarbetet samt att samarbetet även ska omfatta den sociala hemlösheten.

Utveckla arbetet med att förebygga avhysningar och vräkningar

Arbetsmarknads- och socialnämnden har på senare år förstärkt arbetet för att förebygga avhysningar och vräkningar men arbetet behöver ytterligare förbättras. Arbetsmarknads- och socialnämnden har år 2018 infört bosocialt stöd som en kvalificerat social insats vid problem med boendet (boendestöd ges vanligtvis av funktionsstödsnämnden). Målgrupperna som nämns i programmet är redan idag prioriterade. Det är bra att samarbetet mellan de olika socialnämnderna lyfts fram i förslaget.

Utveckla arbetet med att förebygga att personer som utsätts för våld i nära relation hamnar i hemlöshet

Förslaget är bra och det är viktigt att personer som utsätts för våld i nära relation inte hamnar i hemlöshet. Arbetsmarknads- och socialnämnden behöver öka sina kunskaper om hyreslagstiftningen och hur nämnden bättre kan ge stöd till våldsutsatta att ta tillvara sina rättigheter så att de kan överta hyresavtalet för den lägenhet som de har delat med förövaren, alternativt byta lägenheten mot en annan.

Försörjningsstöd ska i högre grad accepteras som inkomst vid förstahandskontrakt

Försörjningsstöd är en vanlig inkomsttyp bland hemlösa hushåll. Det är därför av stor betydelse om hyresvärdarna accepterar denna typ av inkomst bland nya hyresgäster. Förslaget bör även omfatta att hyresvärdarna accepterar etableringsersättning, sjukpenning, bostadsbidrag och andra inkomster från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Prioritera bostäder med låg boendekostnad i stadsbyggnadsprocessen

Ökad tillgång på bostäder med hyresnivåer som hushållen har råd att betala är den viktigaste åtgärden för minskad bostadsbrist och den påföljande hemlösheten. Det är positivt med målindikator som mäter antal och andel av nybyggda bostäder som kan efterfrågas av hushåll med svag ekonomi.

Utveckla markanvisningspolicyn

Det är positivt om markanvisningspolicyn kan användas för att öka antalet lägenheter som människor med låg betalningsförmåga har möjlighet att efterfråga. Målet bör inte vara att öka den sekundära bostadsmarknaden med kommunala kontrakt. Den bör snarare minska till förmån för fler bostäder på den ordinarie bostadsmarknaden för strukturellt hemlösa och andra hushåll med svag ekonomi.

Utöka Boplats Syds uppdrag

Förslaget är bra och kan motverka den svarta bostadsmarknaden och brott mot välfärden samtidigt som det ökar möjligheterna för bostadslösa hushåll att hitta en bostad.

Vägledning bistånd till boende

En vägledning tas nu fram och kommer att beslutas under våren/sommaren 2019. Nämndens ansvar för bostäder till hemlösa, vilket är begränsat till personer med speciella svårigheter att själv skaffa bostad, behöver förtydligas.

En hållbar och kostnadseffektiv sekundär bostadsmarknad

Effektiv användning av det befintliga inhyrda beståndet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har tillgång till kommunala boenden med stödsatser och lägenheter med kommunala andrahandskontrakt för hemlösa hushåll. Arbetsmarknads- och socialnämnden köper också många akuta boendeplatser av externa leverantörer. Kostnaderna har ökat och det finns ett stort behov av att ersätta dyra externa boenden med billigare och bättre alternativ. Det finns även ett stort behov av en effektiv användning av det inhyrda beståndet. Som en del av detta arbete har arbetsmarknads- och socialnämnden sedan slutet av 2018 en analysgrupp för boende, vars uppgift är att analysera det befintliga beståndet av kommunala akut- och stödboenden, bedöma behov av omställningar och nya boenden. Staden har tillgång till cirka 900 övergångslägenheter, med möjlighet att överta till eget förstahandskontrakt, samt cirka 500 genomgångslägenheter där det inte är möjligt att överta till eget förstahandskontrakt. En ny typ av lägenheter, referenslägenheter, kan vara ett sätt att utveckla arbetet med stadens lägenhetsresurser. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser i första hand att den strukturella hemlösheten inte bör hanteras inom ramen för

socialtjänstens individuella biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen utan som den bostadsfråga den faktiskt är och med insatser inom stadens arbete med bostadsförsörjning.

Utvidga servicenämndens uppdrag

Arbetsmarknads- och socialnämnden anser att det är positivt om servicenämnden får ett utvidgat uppdrag att uppföra bostäder efter beställning från ansvarig nämnd.

Bättre utnyttja Malmös fastighetsbestånd

Att utreda vilka möjliga byggnader och lokaler inom stadens fastighetsbestånd som kan omvandlas till bostäder och andra typer av boenden för målgruppen är ett bra förslag. Staden behöver göras sig mer oberoende av privata entreprenörer vad gäller akutboende för hemlösa hushåll.

Minska kostnaderna för dygnsboenden

Staden kan i högre utsträckning än idag utnyttja resurser och kompetens inom tekniska nämnden för inhyrning av akuta bostäder till hemlösa. Det skulle både öka kvaliteten och minska kostnaderna. Upphandling av boenden med och utan stöd är pågående. Stora barnfamiljer är överrepresenterade inom hemlösheten. Det angivna maxantal som hyresvärdarna i Malmö tillämpar för hur många personer som får bo i lägenheterna gör det mycket svårt för familjerna att själva eller med stöd av kommunen finna en lägenhet. Av de 374 övergångslägenheter som varit tillgängliga för hemlösa hushåll under år 2018 har endast två kunnat användas till familjer som består av sju personer (föräldrar och barn), ingen lägenhet har kunnat användas för familjer som är fler än sju personer. En undersökning genomförd av arbetsmarknads- och socialnämnden och tekniska nämnden av allmännyttiga bostadsbolag med fler än 5 000 lägenheter visade att nästan alla hade högre maxantal än MKB och de stora privata hyresvärdarna i Malmö. En förändrad policy avseende maxantal bland hyresvärdarna i Malmö skulle öka möjligheten för stora barnfamiljer att få en bostad. Det behövs också ibland, beroende på familjernas storlek, speciallösningar i stadens regi för en del av de mycket stora barnfamiljerna.

Utreda möjligheterna att tidsbegränsa boendetiden i det sekundära bostadsbeståndet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har tillsammans med tekniska nämnden arbetat med att förkorta den tid det tar innan hushållen tar över till eget förstahandskontrakt i övergångslägenheter och flyttar till eget boende från genomgångslägenheter. Arbetet kan förbättras ytterligare och det är bra att frågan utreds. Eftersom den sekundära bostadsmarknaden är till för socialt utsatta hushåll som har speciella svårigheter att själv skaffa en egen bostad är det rimligt att acceptera att det för en del hushåll kan ta lång tid innan övertag till eget hyreskontrakt.

Hjälp till eget boende

Kommunal borgen

Eftersom hyresvärdarnas krav på inkomst för att teckna förstahandskontrakt med en ny hyresgäst ofta stänger ute många bostadslösa från bostadsmarknaden är det positivt med en utredning om möjligheterna för staden att ställa ut en borgen eller hyresgaranti. Utredningen

bör även omfatta om staden ska ställa ut en tidsbegränsad ansvarsförbindelse. De flesta som befinner sig i hemlöshet har försörjningsstöd eller etableringsersättning som huvudsaklig inkomst. Det är därför viktigt att insatsen riktar sig till dessa hushåll. Den statliga hyresgarantin utestänger personer med dessa inkomsttyper, vilket sannolikt är ett av flera skäl till att staden valt att inte arbeta med hyresgarantier.

Utvidga boenderådgivningen

Arbetsmarknads- och socialnämnden har nyligen startat en bostadsrådgivning som riktar sig till alla Malmöbor. I verksamheten finns redan kommunikationsmaterial om hur man söker bostad i Malmö och resten av landet men det finns behov av att förbättra information. Hemlösa som bor i blockförhyrningar har olika behov av stöd och information och det är bra om behoven utreds närmare.

Övrigt

Gemensamma mål för hemlöshetsarbetet i Malmö stad

Eftersom arbetet med att motverka och minska hemlöshet är ett gemensamt ansvar och kräver samverkan mellan flera nämnder och kommunala bolag är det positivt med gemensamma mål.

Malmö stads hemlöshetskartläggning

Malmö stad har sedan år 1996 gjort årliga kartläggningar av hemlösheten. Sedan år 1999 har samma definition använts för att kunna göra jämförelser mellan åren. Socialstyrelsen gör nationella kartläggningar cirka var femte år och har vid flera tillfällen ändrat sin definition. Malmö stad behöver överväga om staden i årliga kartläggningar ska använda Socialstyrelsens senaste definition och väga det mot att kunna göra jämförelser mot tidigare år. Kunskapen om hemlöshet behöver öka.

Prognos av hemlöshetsutvecklingen

I revisionskontorets granskning av stadens arbete med hemlöshet rekommenderas kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden att upprätta prognoser samt utveckla den strategiska planeringen avseende bostadsförsörjning och hemlöshetsfrågan. Prognoser behövs och det är viktigt att alla nämnder med ansvar för bostadsfrågan samarbetar. Arbetsmarknads- och socialnämnden anser därför att prognos av hemlöshetsutvecklingen ska tas fram i samarbete mellan kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden och arbetsmarknads- och socialnämnden.

Nationellt påverkansarbete för att motverka hemlöshet

Bostadspolitiken är i huvudsak en fråga för regering och riksdag och Malmö stad behöver därför bedriva ett nationellt påverkansarbete i syfte att öka betalningssvaga gruppers möjligheter att få en bostad som de har råd att betala. Utan en social bostadspolitik från statens sida kommer bostadsbehoven hos svaga gruppen inte att kunna tillgodoses. Hemlösheten i Malmö har påverkats av bostadsbrist och en demografisk utveckling som inneburit att många hushåll utan etablering på bostads- och arbetsmarknaden flyttat till staden. Ett balanserat och rättvist mottagande av nyanlända invandrare mellan landets

kommuner är särskilt viktigt för Malmö och har en påverkan på hemlöshetens omfattning i staden.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

Direktör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]